

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Bedae expositio in epistolas in Iacobi, Petri, Iohannis et
Iudae - Cod. Aug. perg. 122**

Beda <Venerabilis>

[Reichenau ?], [10. Jahrh.]

Expositio in epistolam Petri secunda

[urn:nbn:de:bsz:31-61987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-61987)

INCERT. IN EPISTOLAM. EIVSDEM. SECUNDAM.

Simon p̄terus seruus & apostolus ih̄u xpi his qui in eo equalem nob̄ sortiti sunt
fidem. Scriptum ē in sequentib; huius epistolae. Ecce hanc uob̄ carissimi
secundam scribo. ^{ep̄} Unde constat quia hanc eisdem quib; & priorem epistolam
miserat. Electis profectis dispersionis galatiae ponti capadociae asiae & by-
thinae epistolam scrip̄ sit. Quos coequales sibi cognoscit. non qui a circū-
cionem & lege acceperant. quam ipse ut natura iudeus habebat. sed quod
eandem quam ipse in lustrante xpi gratia acceperat. sortiti sunt fidem;
Non enim circumcisio legalis. sed solae fides euangelica quae gentium populū
antiquae di plebi consortia. Verum quia fidem eadem sine operib; saluati non po-
test. ¹⁵ ecce subdiditur. In iustitia dñi nr̄i & saluatoris ih̄u xpi. Illis ergo scribit
epistolam. illos saluat apostolus p̄terus. qui coequalem sibi sortiti sunt fidem.
& hanc per opera iustitiae & ercent. eius uidelicet iustitiae. quam non huma-
na prudentia reperit. ne legalis iustitia doceat. sed p̄ euangelium loquent
dñs & saluator noster ostendit cum ait. Nisi habundauerit iustitia uer-
plus quam scribarum & phariseorum. non tribitis in regnum caelorum
& iterum; audistis quia dictum ē antiquis; ego aut̄ dico uob̄. ¹⁷ Et pax ad
impleatur. in cognitione dñi nr̄i ih̄u xpi; In prima epistola scripsit.
Gratia uob̄ & pax multiplicetur. in hac aut̄. Gratia uob̄ & pax adimpleatur;
Quam uirum illam incipientib; hanc p̄fectiorib; scripsit epistolam;
Multiplicatur enim pax & gratia bene proficientib; in hac ut ap̄ fidem. ad
implebitur aut̄ per uenientib; in alia uita p̄speciem; Unde deb̄ cum diceret.
Gratia uob̄ & pax adimpleatur. addidit. in cognitione dñi nr̄i ih̄u xpi;
Quia h̄c ē inquit uita & aetna. ut cognoscant te unum & uerum dñm. & que-
misisti ih̄m xpm; & iterum; Si uos filius liber uenerit. uerū liberet̄ eritis & cog-
nosceētis ueritatem. & ueritas liberabit uos. Quomodo omnia uob̄ diuinae
uirtutis suae quae ad uitam & p̄d̄atem donata sunt. pendet̄ aut̄ sententia
a superiorib;. Est enim sensus; Gratia uob̄ & pax adimpleatur in eo ut

dominum ihesum xpm per facte cognoscatis. Et hoc quoque per eum cognos-
 catis. quomodo omnino diuinae uirtutis suae ^{donatae} p eius gratiam quae ad uitam
 obtinendam & pietatem conseruandam sufficiunt. Unde ait; Quia omnia
 quaecumque audiu a patre meo nota feci uob; & alibi; & ego claritatem quam
 deo summi dedi eis. Quia si legatur ut qui codices habent quae ad uitam
 & pietatem donatae hic erit sensus. Ut cognoscatis. quomodo dominus noster omnino
 diuinae uirtutis suae dona iuxta modum naturae capaxtatis prestiterit. Quae
 uidelicet uirtus ad uitam nobis & pietatem consequendam donata est.

Hic ^{modis} & enim locutionis scripturis e usitatissimus. & appellatur a gramma-
 ticis. eclipsis. id est defectus necessariae dictionis. quale in psalmo. Quia
 neq; ab oriente neq; ab occidente neq; a desertis montib; qm dicit iudex
 sub auditur enim patet uia fugiendi qm ubiq; iudex. Per cognitione
 eius qui uocauit nos propria gloria & uirtute. & hoc a superioribus pen-
 dit qui per cognitionem dñi & saluatoris nri omnia diuinitatis eius mysteria. quib;
 saluari mur agnouimus. qui nos propria uirtute & gloria uocauit. Quia non
 angelum ad saluationem nram non archangelum misit non in nob aliquid mori
 boni pro quo saluati mur inuenit. Quin potius infirmos & in gloriosos ^{cernens} sua
 nos uirtute recuperauit. & gloria. Hinc & scribit dicit; non uos me elegistis sed
 ego elegi uos. per quae maxima & preciosa nobis promissa donauit. Per quam
 per cognitionem eius dicit. Qui quanto quis perfectus dnm cognoscit. tan-
 to altius promissorum eius magnitudinem sentit; ut per hoc efficiamini diuinae
 consortes naturae uirtutis per sonam. & qui prius desensuq; dixerat preciosa nob
 promissa donauit. Conuersus & exemplo ad eos quib; loquebatur. Ut per hoc effici-
 amini inquit diuinae consortes naturae. quod non fortuitu. sed... iprouident
 agit. Ideo inquit dñs nob qui natura uidei qui sumus sub legem. qui magis
 ratio ipsius. & iam corporaliter inbuti omnia diuinae uirtutis suae secreta
 referauit. Ideo nob suis uidelicet discipulis. maxima & preciosa sps sui sci
 promissa donauit. ut per haec & iam uos qui de gentib; estis. qui eum corpo-
 raliter uide nequitis. diuinae suae naturae donata esse participes.

4
nobis scilicet uos quae ab ipso audiui mus docentib; uos p̄ eius mysteria con-
secratib; Unde rectissime quod supra ait gratia uob; & pax adimpleatur
in cognitione dñi nr̄i ih̄u xp̄i quomodo omnianob; diuina uirtutis suae
quae ad uitam & p̄i&atem donata sunt. potest traditum accipi gratia uob;
& pax adimpleatur. Ut sic cognoscat̄is dñm nr̄m ih̄m xp̄m. & iam uos sic
nobis ^{illis} omnia diuinae suae ^{uirtutis} promissa uel munera quae ad uitam & p̄i&atem
ducunt donata sunt. Ut sicut nos promissa ab illo dona uel accepimus uel accep-
turos nos esse sine ulla dubi&ate confidimus. Ita & iam uos credentes de donis
& istis indubii; fugientes eius quae immundo ē concupiscentiae corruptione.
Benedicit concupiscentia mundi habere corruptionem. ideoq; esse fugendam.
Juxta eum quid dixit. Quasi facie colubri. fuge peccata. Quia ē & in corrup-
tibilis concupiscentia de qua canit. Concupiuit & defecit anima mea in terra
dñi. De qua & iam in libro sapientiae. per figuram locutionis. quae ^{inquit} *grecely*
max. latine *gradatio* uocatur. pulcherrime refert; Intuitus sapientiae uerissi-
ma ē disciplinae concupiscentia. Cura ergo disciplinae dilectio ē & dilec-
tio custodia legum illius ē. custodia aut̄ legum consummatio incorruptio
nis ē. In corruptio aut̄ facit esse proximum dō. Concupiscentia itaq; sapi-
entiae deducit ad regnum per p̄cium. Uos aut̄ omnem curam sub inferentes
ministra infideura uirtutem. *Virtute hoc loco non p̄fectitudine ac miraculis sed p̄ uirtute*
bona posuit quae fidare uirtutem ungen da ē uirtute p̄fectitudine ac miraculis. In quo recte omnem curam
sub inferre precepit. quia qui mollis & dissolutus ē in opere suo. frater est
sua opera deseruentis. In uirtute aut̄ scientia. Juxta illud *eraias*. Discrete bene-
facere. querite iudicium. In scientia aut̄ abstinentia; ut cum bona facere didi-
cerint. mox amali abstineant. nemi uacuum scientia celestium cedit. si se ab in-
lecebris terrestrib; quis continere neglexerit. In abstinentia aut̄ patientiam
Abstinentiam necesse ē semper patientia comitetur. Ut quicumq; a uoluptatib;
mundi se continere didicit. eius quoq; aduersa cor de firmo sustineat. Ad dicit
uidelicet & a sinistris. per arma iustitiae munitus. Impacientia aut̄ p̄i&atem.
Ut erga eos quos patienter tolerat & iam pie existat. Juxta illud apostoli pauli.

Caritas patiente benigna est. In pietate autem unotem frater nitatis; ut non alterius se
 inuicem pietatis opera suis quisque aduersarius impendat nisi suffraganeae tantum
 dilectionis. Hoc uel delicti intentione procurant ut quos docendo solum
 uel redarguendo nequid ad effectum pietatis orando uel benefaciendo conuer
 titur. In unotem autem frater nitatis caritatem; Caritatem hoc loco appellat
 specialiter eam qua conditoris diligimus quae proficientibus uirtutum gra
 dius merito amori frater nitatis adiungitur. Quia nec est sine proximo nec prox
 imus sine deo perfecte ualeat amari. Et quidem diu amor excellentior est amore
 proximorum. quia illos sicut ipsos deum uero de toto corde tota anima tota uirtu
 te diligere iubemur. Sed tamen consuetudinem amoris fraterni oportet ad amo
 rem conditoris ascendere. Qui enim non diligit fratrem suum quem uidet cotidie.
 deum quem non uidet quomodo potest diligere. Haec enim omnia si uobis cum a sint
 & superent non uacuos & sine fructu uos constituunt. Si superent dixit. si aduersus
 bella uitiorum potiori uirtute preualuerint. Cui enim non profecto sint haec cecur
 & manutemptans. Oculus scientiam. manus operationem designat. Cecur autem
 est & manutemptans qui scientiam rectae operationis non habens. quicquid sibi rectum
 uidetur operatur & lumenueritatis ignorans. Quis sanarum ad opus quod non uidet
 extendit gressus in terra. quod non prouidet attollit. Ideoque repente miser. in ru
 na perditionis quam praescire nequibus accidit. Talis est autem omnis cui non profecto
 haec quae per se loquitur. Quos merita uirtutum spiritualium ad consortium diu
 nitatis peruenire conuenit. At contra salamon sapientem monens auditorem
 & palphobus inquit tuae praecedant gressus tuos. Quae est patienter sugge
 rere. ut incunctis uis. qui nos finis sequatur sedula intentione prouidet
 curemus. quid secundum dei uoluntatem. quid aliter agatur. sollerter exploremus.
 Quae propter magis satagite ut per bona opera certam uitam uocationem & elec
 tionem faciat. Multi autem sunt uocati pauci uero electi. Certa uocatio cunctorum qui
 ad fidem ueniunt. Qui uero fidei sacramentis quae per ceperunt bona quoque opera
 per reuerenter adiungunt. isti suam cum uocatione & uel electionem certam intui
 entibus faciunt. sicut econtra qui post uocationem ad crimina se uertuntur.

cuminhis & hacuita migrauerunt. Certum iam omnib; quare probisunt reddunt.
Hac enim facientes non peccabitis aliquando. De maiorib; peccatis dicit. Quae qui
cumque uigerit. non habet hereditatem in regno xpi & di. & a quib; omnis
qui supradicitis uirtutib; se emancipare immunit dno permanet. Alioquin sint
peccata minora. de quib; scriptum est. quia non est homo iustus inter ra qui faciat bonu
& non peccet. & non iustus cabitur in conspectu omnis uiuentis. Sic enim habundant
ter ministrabitur uob introitus in aeternum regnum dni ni & saluatoris ihu xpi
Huic loco congruit illud ezechielis prophetae. ubi de edificio in monte consti
tuto loquens ait. & in octo gradib; ascensus eius. & hic enim beatus pater octo
uirtutum gradus inuenit. quib; fugientes mundalis concupiscentiae corruptio
nem. ad habitacionem regni celestis ascendere debeamus. si dem scilicet & uirtute
scientiam. abstinenciam. patientiam. pietatem. amorem fraternitatis & caritatem.
De quib; nimirum gradib; psalmus dicit. Ascensu in corde eius dispositus. & cetera
usq; dum ait. ambulabunt de uir & cetera uirtutem uidebitur de deorum in si on;
Propter ^q incipiam uos commonere de his. & quidem scientes & confirmatos
in presenti ueritate. Quare uult illos semper commonere de bonis operib;
quos habere scientiam dicit. & de presenti ueritate esse confirmatos. nisi
forte ob hoc scientiam quam norunt operib; &erceant. & ueritatem cuius
presentia confirmati sunt fixa mente custodiant. ne quando per magistros
erroris. & cedant a simplicitate & castitate fidei. De quib; uidelicet & magistris.
impro cesso episcopo pluraloquitur. Conci nit aut huic sententia beati
iohannis quae dicit. Non scripsimus uob quasi ignorantib; ueritatem
sed quasi scientib; eam. Ideo aut scientib; ueritatem scribunt. & eos com
monent apostoli. & quod sciunt obseruent. Unde & iohannis haec
loquens. post pauca subiungit. uos quod audistis ab initio. in uobis
p maneat; Justum aut arbitros quam diuisum in hoc tabernaculo sus
tinet uos in communionem. Tabernaculo solemus intinere. uel in bello
uti. & ideo serere fideles quam diuisum in corpore. & peregrinantur
ad dno in tabernaculis esse testantur in quib; iter huius uitae pagant

41
11 & contra aduersarios ueritatis certamen agant. Certus quod uelox est depositio
tabernaculi mei. Pulcherrime beatus p̄trus obitum suum non mortem sed de posi
tione tabnaculi sui dicit. qui animirum sic ē perfectus di famulis carnis rōna
cula & uere. sicut uiatorib; confecto itinere. domum propriam pro habitati
one tabnaculi adire. sicut positus in expeditione fugato hoste uel prostrato
ad patriam redire. Solam namq; sibi domum propriam. solum munus cupatum.
solam patriam norunt in celis. de qua & apost. pat̄. Scimus ^{inquit} si terrestres
domus nra huius habitationis dissoluatur quod edificationē & dō habemus do
11 munus ^{monu} factam & etiam in celis. Non enim doctas fabulas sicuti notam fecimus
11 uob̄ dñi ih̄ xp̄i uir̄ tētem & presētiam sed speculatores facti illius magnitu
dinis. Hic paganos simul & hereticos tangit. quorum primi quicquid deos
delectabat deos appellare non timuerunt. Secundi acceptis di ueri
mysteriis. De cetero non diuinit̄ scripturis attendere. sed ad suum po
tius sensum et rationem has male interpretando transferre studuerunt
11 & hanc uocē nos audiuius de caelo allatam. Quidam hanc epistolam
negant ab apost. p̄tro eē conscriptā. qui si hunc uersiculum sollertius
attenderent. & hoc quod sequitur. cum essemus cum ipso in monte scō. nequa
quā de epistola huius auctore dubitarent. Constat enim iuxta fidem euangeli
orum quā prefatam uocem super dñm in monte clarificatum idem
11 p̄trus cum iacobo & iohanne coapostolis suis audiuit. Et habemus fir
miorē propheticū sermonem. Illum tū dēlicē quo & personam mediatoris di
& hominum loquitur dicens. Dñs dixit ad me filius meus est tu ego hodie
genuite. Si enim quispiam inquit nro testimonio discredendum putauit
rit. quod in sacro gloriā nri redemptoris. conspexerimus. diuinam
que uocem patris ad eum factam audierimus. Certe sermonē profetico
nemo contradicere. nullus de hoc ambire audebit. quem diuinit̄ scriptu
11 ris uolunt insertum omnes uerum esse testantur. Cui bene factis.
11 Attendentes quā lucet ^{lucen} ne in ^{no} calig. p̄o loco. Ordo sensus ē uā attendentes quā si
lucet a lucet. in caliginoso loco benefactis in huius & nri seculi nocte tenebrosis tēptationib;
(plena ubi difficile quisquam inuenitur)

qui non offendat. Quid essemus si lucer nam proph&ici sermonis non habuerimus.
 ¶ Sed numquid semp lucet haerit necessaria non utiq;. Donec dies inquit luceat
 Mane enim ad stabo & contestabor. Ad lucernā interim nocturnā pertinet quod
 filii di sumus. & nondum apparuit quid erimus. & in comparatione impiorum
 dies sumus; paulo dicente; Euitas aliquando tenebrae nunc aut lux in dno. Sed si
 comparemur illi uictae in qua futuris sumus. adhuc nox sumus & lucerna indiemur.
 ¶ Et lucifer oratur in cordib; nr̄is; Quis ē lucifer iste. si dnm dicas parum est.
 lucifer ipse clarus intellectus noscitur. Ipse enim oritur in cordib; nostris. Ipse inuis
 trahitur. ipse manifestabitur; Dilectio erit qualem nunc optamus. & qm̄ non est
 suspiramus. & qualis erit singuli in singulis uidebimus. quomodo nunc facies
 nr̄as in alter utro uidemus; Hoc primum intellegentes quod omnes proph&ia
 ¶ scripturae propria inter praedicationem non fit; Pende hic uersiculus & quod supe
 rius ait. cui benefacitis attendentes; Qui enim proph&iarum uerb; attendentes.
 bene utiq; faciunt ut per haec possint habere lucem scientiae. hoc primum
 intellegere debent quod nullus proph&itarum sc̄orum. propria sua inter praed
 catione populis dogmata uitae predicat. sed quae ad dno didicerant. haec suis
 auditorib; agenda commendabant; Quaeq; in secreto celestia archana per
 ceperant. uel loquendo uel scribendo haec ^{haec simpliter} di plebi tradebant;
 Et non sicut gentium diuini qusq; ipsi decordes uo fixerant haec turbis
 deceptorum. quasi diuini omaculi consultaproferabant; Sicut ergo proph&e
 non sua propria. sed di uerba scribebant. ita & lector eorum in sua propria inter
 praedicatione potest uti. ne a sensu ueritatis & orbitat. Sed hoc omnimodis debet
 attendere quomodo sua uerba uoluerit. intellegi ipse qui scripsit;
 ¶ Non enim uoluntate humana allata ē aliquando proph&ia. sed spū sc̄o in spi
 ¶ rati locuti sunt sc̄i di homines; Sicut impotestate proph&antium non erat
 semp habere spm̄ sc̄m. semp futuraposse predicare. sed ipse sp̄s eorum ^{corda} quando
 uoluit impleuit. ita & iam potestatis eorum non erat. utque quae uellent
 docerent. sed quae spū inlustrati didicerant. eas lo dicebant; Haec ideo
 dicuntur. ne quis ad libitum suum scripturas & ponere audeat; Ridicula quida

haec beatissimi uerbi inter praesens e dicens; Quod sicut fistula flatu oris humani
 ut resonat & accipit. Nec sonum tamen ipsa quem ministrat. Quia sensibilis naturae
 e intellegere ualeat. Itaprophetae di spū inspirati ea quidem spū ualeat ore pro
 ferrent. ne tamen ea qua ediceret ipsi mente tenerent, iuxta illud maronis;
 Dat sine mente sonum. quod impudentis simi erroris esse palam darat; Quomodo
 enim audientib; tam sana uiuendi consilia darent. si insanus similis ipsi loque
 tur nescirent; Quatuidenter appellatur prophetae. Quia ratione scriptum e.
 Uerbum quod uidit isaias. aut alius aliquis propheta. nisi quia in occulta uisionū
 celestium lucidissimomentis intuitu cognoscebant archana suis auditorib; foras palā
 uerbis quib; cumq; uellent offerent. Fuerunt uero & pseudo prophetae in populo sicut &
 in uob; erunt. magistri mendaces qui inducunt sectas perditionis. quae sectae latine graece
 dicuntur hereses. Cum quis stulta obstinatione. errorem quem semel coepit semper sec
 tari. nullatenus cessat. quod hereticorum esse proprium quis nesciat. Et eum qui
 emit eos dnm negantes. superducentes sibi celerem perditionem; De hoc emptor & pau
 lit. Empa enim estis proxiā magno gloriificate & portate dnm in corpore uro. Mem
 to & iam sibi celerem perditionem superducunt. Qui redemptorem suum negantes hunc
 recte confitendo glorificat & benefaciendo suo in corpore ferre deiractant. quod omis
 faciunt heretici. Nam & arrius qui redemptorem in diuinitate patris innotendit
 & fotinus qui dicit xps homo e ds non est. & manicheus qui dicit xps tantū d e
 homouerus non est. Et ebion qui dicit. xps ante mariam non erat & ipsa originem
 sumpsit. & apollinaris dicit. xps tantū d e caro est. Animam autē rationabilem
 numquam sus cepit; Et pelaius qui dicit. xps redemptor paradlorum in bap
 tismo non e. quia sine iniquitatib; concepti. & sine delictis a matre sua geniti
 nullum prorsus habent peccatum quod sibi dimittit; Ideoq; xps non e saluator
 omnium electorum. & ceteri cum his heretici. dno profecto qui emittit eos pra
 ti osingunt negant. Quia illum non qualem ueritas ostendit. sed qualem
 sibi ipsi fingunt. predicant. & propter ea a redemptore alieni facti nihil cer
 tius quam foueam perditionis expectant. Per quos uia ueritatis blas phema
 bitur. uia ueritatis blas phema brepheta corni solū mar quos tunc heretis seductor actio qat

Arrius:
 fotinus
 manicheus
 Ebion:
 Apollinaris
 Pelagius:

sed met quoque quos impurissima sua facta & sacrificia uel mysteria & secreta que
faciunt in odium nominis christiani concitant. Existimantibus imperitis omnes christi
anos huiusmodi flagitios esse emancipatos. qualibet ^{die} scriptura; Per uos nomen displa
phemabitur in gentibus. Quibus iudicium iam olim non cessat; Quomodo dicitur
iam olim non cessat factum olim per rationem caput significat non cessat aut uerbum pre
sentis sit temporis. Nisi quia iam olim cepit iudicium perditionis impiorum quod
eos presentia litera semp & crucians nullo unquam sine cessabit; Si enim ange
lis peccantibus non pepercit & cetera. Multi hic uersiculi uno sine claudunt
Nouit dominus pius decempeccatione eripere. Si enim inquit dominus angelis peccantibus non
pepercit. sed eos inferni traditos penis. ad maiores in die iudicii seruat
cruciatos. Si originale mundum propter scelera diluuii perdens. non iustum
seruauit si Sodomorum flagitios ponens. loci iustitiae cultorem ab iniustis eruit.
Constat pro certo quia nouit dominus pius decempeccatione eripere. in quos uero in
die iudicii reseruare cruciandos. & notandum in eo quod ait dominus angelis pec
cantibus non pepercisse quia ipsi mali angeli non modo male conditi sed peccando
faciunt mali. Sed rudentibus inferni traditos in carcerum tradidit in iudi
cium cruciandos reseruari. Hunc uersiculum alia translatio sic habet.
Sed carceribus caliginis inferni rudens tradidit in iudicium puniendos
seruari; Ostendit ergo adhuc angelis apostatis ultimi iudicii poenam
debent. De qua dominus dicit; Ite in igne aeternum qui preparatus est
diabolo & angelis eius; Quamuis iam poenaliter hunc infernum hoc est
inferiorem caliginosum aerem tanquam carcerem acceperint; Quantum
enim ad sublimitatem caeli iam huiusmodi aeris dici potest infernus.
Sic & iam quantum ad eiusdem aeris altitudinem terra quae inferius iacet
infernus intellegi & profundus potest. Rudentes inferni appellat. ipsam
superbiae iactantiam qua angelicus spiritus contra eius conditionem intumuit.
Rudentes quippe dicunt fines quibus nauis uel auras pendunt ut flante
aura portus tranquillitatem relinquunt. se sequi semp ambiguis pontis flucti
bus credunt. Quibus conuenienter rudentibus immundorum spirituum cond

mina comparantur. Quomoxut flatu supbiae impulsu sed uer sus conditio m
 ergerunt ipis elationis suae conatib; in abyssi profunda sunt rapti. Quiclam codices
 habent sed rugientib; inferni. de tractos. in ar tarum tradidit. Quod uocem uel sup
 bae elationis uel et uultus impoenis significat. Rugunt namque fere cum uel
 famem uel aliud quid molestiae patiuntur. Propter nimiditatem elationis ferrenoua
 lentes si quid eius aduersitatis occur rerit. Et originalimundo non pepēit;
 Idem ipse mundus in quonunc humanum genus habitat quem inhabitauerunt hi quanta
 diluuium fuerunt. Sed tamen recte originalis mundus ille quasi alius dicitur. quia
 sicut in sequentib; huius epistolae scriptū continetur. ille tunc mundus aqua mandatus
 perit. & ceteris uidelicet quierant prius. id est cunctis aeris huius turbulenti spa
 tibus aquarum ad crescentiū altitudine consumptis. & terra quoq; in alterum facien
 & & dētib; aquis immutata. Nam & si montes aliqui atq; conualles ab initio facti
 creduntur. non tamen tanti quanta nunc morbeceruntur uniuersos; Quod nega
 ri forte potuisset. si non & iam nunc omnib; annis terrarum faciem cernemus
 aquarum sub uersione mutata. qd. tunc magis fuisse factum creditur. quanto
 maior reditur mor impetus aquarum terris obsidens alluebat;
 Sed octauum noe iustitiae preconē custodit diluuium mundo impiorū inducens
 Constat omnib; quod noe decima ab adam generatione natus ē. Sed octauū
 eum nominat quia octo homines diluuium euaserunt. equib; ille unus erat
 idcirco aut octauum nomen facit mentionem. ut occulte insinu & quod tempo
 ra diluii describens significet & annis ultimi quando damnatis omnib; repro
 bis omnes iustitiae gloriae perpetuae accipiunt. Sex & enim sunt. seculi prae
 sentis & aet. septima ubi nunc agitur. scilicet. nulla ubi anima eorum
 scilicet. felici id est requie perfruiuntur & aeterna. Octaua ē uenturam
 pore futuritatis omnium & uniuersalis iudicii; Iustitiae aut preconem
 noe nominat. qui iustitiae operas faciens. cunctis inuentib; qualiter dno uiuen
 dum esset. Neque enim uerbo quempiam docuisse reperitur. quippe cuius nec
 unus sermo reperitur ad dnm prolatus. uel hominem. sed quod maximē uo
 tū ē. i. notaar che fabrica in aduentu diluii. in sequenti eu primordis.

ore quidem silente sed cordis deuotionem promptissima iussis obtemperate
celestib; Et ciuitates sodomorum & gomoreorum in cinerem redigens
euerfione damnauit; Qu^{ia} ciuitates impiorum in cinerem redactas asserit.
dupliciter intelligi debet; quia & primo per incendium eas cum adiacentib;
terris in cinerem redigit; & cum loca incendi postmodum mortui maris
undis contigerit; seruaead huc uoluit circumpositam regionem pris
ca&speciem poenae; Nascuntur enim pomapulcherrima. quae & edendicupi
tatem spectantib; generant. sicut patres carit ac resoluuntur in cinerem.
fumumq; & citant: quasi adhuc ardeant; Un libro sapientiae dicitur; hec uis
apereuntib; impiis liberauit fugientem. descendente igne in pentapoli.
cuius testimonium nequitiae fumigabundae constat deser terra.
& in certotempore fructus habentes arbores. subauditur. & ipse fu
migabundae. constat deserte. & hoc e quod quoq; subiungitur;
Exemplum eorum qui impie acturi sunt ponens; Nam & ignis qui
sodomitas punit semel. ostendit patenter. quid impii sint sine fine
passuri; & quia terrae eorum fumigabant constat. quod fructus
eius pulcherrimi. cinerem habent & fetore; & pae omnib; scis
iniure quid delectatio carnalis. & stultorum mementib; ad present
arridet. nita men in inuisibilib; nisi incendium sibi reseruat.
nisi ut fumus tormentorum eius in secula seculorum ascendat;
Et iustum loth oppressum a nefandorum iniuria. conuersatione
equit aspectu enim claudiu iustus erat habitans apud eos. quid die
indiem animam iustam iniquis operib; cruciabant; Cruciabant
quidem iustum sem iniqua proximorum facta. pariter & uerba. quae
cotidie cernens. nullatenus corrigere ualebat; Sed tamen ipse. cir
cumspice segebat. ut nec uisus eorum flagitiorum. nec auditus mali
quo castre sane mentis fuis careat intuitum. sed in defessantentione
coepit suae iustitiae insistebat acerb; Vel certe aspectu & claudiu
iustus erat. quia nihil in illo presentes nisi iustitiae opem cernebat;

& audiebant eloquia; nil fama de illo per absentes. nisi quod ad iustitiam perti-
 neret & uulgabat. Ad exemplum beati iob quid dicit. au- ris audient. beati-
 cabat me. & oculus uident testimoniu reddebat mihi. & notandum quod beatus
 petrus hoc in loco dominici magister sequitur & exemplum. & ipse enim dicit in euan-
 gelio de die iudicii loquens. subitaneum uel diluui. uel ignis sodomici aduentum.
 ad memoria dedit. ubi iusti libenti. reprobi autem sunt inopinatae perditionis
 laqueo comprehensi. sed & alio loco cum discipulorum animos a fastu elationis
 compescere curaret. angelicus illis proponit & exemplum. Videbam inquit
 sathan quasi fulgur de celo cadentem; No- uit dicitur pro de temptatione
 eripere in quos uero in die iudicii cruciandos reseruate. In quos dicit
 in die iudicii reseruandos cruciari. Non quia nec & ante diem iudicii solu-
 ti corpore poenas luant pro meritis. sed quia grauiora eos in iudicio tor-
 menta & poestant. quando & in corpore recepto. qui nunc animas sola
 cruciabuntur. Unde & dicitur. his qui uerbum euangelii recipere noluer-
 unt. & probant. ita conclusit. Remissius erit terrae sodomorum
 in die iudicii quam uob. Magis autem eos qui post carnem in concupiscentia
 immundicie ambulat; Fornicatores dicit qui pro reatu fide corrupti-
 onis maiora in iudicio quam generales iniqui tormenta patientur;
 Dominationemque contempnunt. audaces sibi placentes. Superbos dicit
 & arrogantes qui & ipsi grauiora generalibus sint supplicia laturi;
 Sectas non modicum facere blasphemantes. hereticos dicit. qui blas-
 phemantes fidem uel uitam orthodoxorum. secta sui nominis
 id est heres inducunt. qui & ipsi cum prioribus audiunt. quod & for-
 tioribus fortior instat cruciatio; Ubi angeli fortitudine & uirtute
 cum sint maiores non portant aduersum se & secreti iudicium;
 Quod aut ubi significat. in eo quod dominationem contempnunt. inun-
 quod audaces. quod sibi placentes sunt. quod hereses. id est sectas faciunt.
 quod blasphemant; quod blasphemant. Haec namque faciendo ange-
 li denotata fieri. ac poenas suae superbiae soluere meruerunt; neque enim

[Faint, mostly illegible handwritten text in a medieval script, possibly Gothic or Carolingian minuscule. The text is arranged in several lines across the page.]

[Faint handwritten text visible on the right edge of the page, likely from the adjacent page.]

spiritalis eorum natura patiebatur. con cupiscentiae carnalis obsecrante pollui. nisi
 forte cum ad hanc homines inlicitum. pro eic quoq; illos. sicut & pro ceteris
 quaehomine b; mala agenda per sudent. iudicandos significat. esse
)) Huius uelut in^{nona}rabiliapocora naturaliter incaptionem & impernitentem ^{in his que ignorant}
)) blasphemantes in corruptione sua & peribunt; Sicut inrationabili b;
 amnantib; naturale e causa pabuli sepius incaptionem & impernitentem
 incidere. Ita heretici comparati iumentis insipientib; Ob appetitum suae
 corruptionis & plendum in corruptam sanamq; catholicae ecclesiae doctrina
 blasphemantes. ac utam semper na. sibi perditionis laqueos impietate tenitate
 necunt; quales & stas se heretici eos. ipsis apostolorum temporib; - simonior
 menandrianos. basilidianos. nicolaitas. ebionitas. marcionistas & cerdonia
 nos. pluresq; alios. historia ecclesiastica refert; de quib; recte cum dixisset.
 & blasphemantes in corruptionem suam & peribunt. Ad iunxit percientem mer
)) cedem iniustitiae. Mercedem namq; iniustitiae poenam dicit. quam operam
 iustitiae merentur. maxime in eis. qui cum ipse corruptioni carnis seruiant.
 nihilominus conuersatione eorum. qui caste uiuunt blasphemant; cum ip
 si uesantur teneantur errorib;. eis qui sanum sapunt. detrahet non cessant;
)) Voluptates & istimantes diei delicias conquinatonis & maculae;
 Voluptas & in bono accipitur. & in malo. In bono quidem sicut para
 dy sus uoluptatis dicitur. & sicut in psalmo cantatur; & torrente
 uoluptatis tuae potabis eos; In malo aut ut salomon ait; Adoles cen
 tia enim & uoluptas uanasunt; Sed & indifferenter accipitur. iux
 ta hoc quod sa radicebat; Postquam ^{con}ueni & dominus meus u & ulus
 est uoluptati operam dabo; Voluptas ergo bona. recte diuocatur
 qui a sci quiq; delectantur in dno; Voluptas sicut mala noctis e. ^{que} cum re
 probi ad p ficienda operatenebrarum per uer se delectantur; Bene
 ergo dicitur de iniustis. quod uoluptatem & istimant ^{die} delicias con
 quinatonis & maculae. quia multi intantum suo cor deperuersi
 & in ueracundi & istunt. ut cum delictis impurissimis uacent. & & ecrui

dissimis. Has tamen ipsi optimas & quasi lucifluas iudicent; Quidam
primum huius uersiculi uerbum precedenti uersui iungunt. Ita legentes,
Percipientes mercedem iniustitiae. uoluptatem & ponunt; Iuxta illud apost
pauli; Tradidit illos deus in desideria cordis eorum in inmunditiâ ut con
tumelias afficiant corpora sua in semet ipsis; & paulo post; Turpitudinem
operantes mercedem quam oportuit erroris sui. in semet ipsis recipientes;
& sicut probauerunt deum habere innotitia. tradidit eos deus in reprobam
sensum. ut facerent quae non conueniunt; Sed nos distinctionem quam
• in beati pape gregori ^{opusculis} in uenimus sequendam esse putamus; Pellicentes ani
• mas instabiles; pellices appellari solent meretrices. sumpso uocabulo apallu
• tione. uel apellis suae formositate quam cautos in laqueis; Pellicent
• ergo animas instabiles. qui eas maledocendo. errore is uariorum docma
• tum sectis. quasi constuprantium luxibus subdunt; Secuti sunt uianba
• lion & bosor. qui mercedem iniquitatis amant. correptione ^{liber} habuit suae
• uesaniae. subiugale mutam in hominis uocelo quens. prohibuit prophete in si pi
• entiam; Plerumq; heretici tam stulta dogmata. tunc & secranda profert
• sacramenta. ut & iam habitum sensum. & paganorum & quiratione diuinae
• agnitionis omnimodis carent. illorum deestatur insaniam. illorum distor
• ta & do contraria itinera sanius sapiendo redarguit. & quospeius quos fre
• quentius e; numquam multi catholicorum intantum mercedem amant in
• quitatis. ut & iam docti ab indoctis. alacris deici merita lacerentur; Qui uere
• comparantur prophete. qui uerbis sine contranaturam loquentis corripitur. nec
• tamen a proposito prauitineris recar datur; Quibus & iam aptissime nomen congruit
• ciuitatis. de qua balam perhibetur uenisse; Bosor namq; carneus. siue in tribula
• tione dicitur; Neq; enim alia magis causa luxoriosis & stit. uerbum ueritatis
• a motu peccuniae uel desideriorum temporalium adulterate. Quam qui carnis
• se concupiscentis mancipauerunt; Indignum nimirum apostolica laude. qua
• ueros fideles glorificatis ait; Vos autem fratres non estis in carne sed in spu
• Unde & in tribulatione; sunt postea. non quidem ecc qua pro dno

ipsi patiantur. sed in illa potius quam in istis infirmorum peruersis operum
 suorum & exemplis ne ad salutem ad surgere uel resipiscere possint opprimunt;
 Sed & nomen balaam ipsius. qui uanus populus siue precipitans eos interpretat;
 talibus conuenit. qui enim agnitam ueritatis uiam sponte ipsi deserunt. quid
 nisi uanus populus. quid nisi in precipitau suos mittunt auditores. quibus
 non salutaria quae corrigant sed quae illos delatent. erroneae predicant;
 De quibus ^{bene} subditur. Hi sunt fontes sine aqua. & nebulae turbidae & agita
 te. quibus caligo tenebrarum reseruat. superbia enim uanitatis loquentes.
 pellicent. in desideris carnis luxuri. eos qui paululum effugiunt. qui uer
 ritate conuersantur. libertatem illis promittentes. cum ipsi serui sint corruptionis.
 Hos uersiculos scilicet hieronimus in libro contra iuuenium ponens ita explanat.
 nonne tibi uideatur praerisse apostolicus sermo nouam imperitiae factionem.
 Aperunt enim quasi fontes scientiae. quiaquam non habent doctrinarum.
 promittunt umbrem uelut nubes prophetae. ad quas perueniat ueritas dei.
 & turbidae & agitantur demonum atque uitiorum. loquantur grandia & co
 tur eorum sermo superbiae. Immundus autem est omnis qui exaltat cor suum.
 & qui paululum refugerint a peccatis. ad suum reuertentes errorem. &
 student in luxuriaciborum carnisque deliciis. Quis enim non libenter audiat
 manemus & bibamus. & in exetnum regnabimus. Sapientes & prudentes prauos
 uocant eos. qui dulces sunt in sermone. Contigit enim eis. uerum pro uerbu. canis
 reuersus ad uomitum suum. & sicut lota in uoluta bro luti. Verum esse hoc pro
 uerbum dicit quod ad pro uerbu salamonis testimonium adsumit. quibus cum
 & postea postea. Sicut canis inquit qui reuertitur ad uomitum suum.
 ita stultus qui iterat stultitiam suam. & ad dicit de suo. & sicut lota in uoluta bro
 in uoluta bro luti. Canis enim cum uomitum profecto cibum qui peccatis deprimebat
 proicit. sed ad uomitum reuertitur unde leuigatus fuerat rursus oneratur.
 & qui ad misericordiam profecto nequitiam de qua male satiati fuerant. &
 quae mentis intima deprimebant confitendo prociunt. quam post confes
 sionem dum reperiunt & sumunt. Sus uero in uoluta bro luti dum lauatur

h)

for^{di}or redditur. & qui ammissa^o plangit ne tamendeserit. poene
grauoris culpae se subicit. qui & ipsam quam flendo impetrare potuit
ueniam. contempnit. & quasi in lutosa aqua semetipsum uoluit. quidum
fl^{ib}; suis uitam munditiam subtrahit. ^{fordidas} t^{er}re oculos ipsas & iam lacrimas
|| facit. Ecce hanc uobis carissimi secundum scribo epistolam in quibus & cito
|| uram in comman^{ti}one sinceram mentem. In quibus in epistolis dicit siue in eis
|| ad quos epistolae scribit. Venient in nouis ^{dieb}; in deceptione inlusores.
Inludentes uidelicet fidei & spei christi anorum. quod tempus sibi resurrex
|| tionis futurum frustra promittunt. Juxta proprias concupiscentias
ambulant. Dicentes ubi est promissio. aut aduentus eius. Apostolus pau
lus scribens ad thesal^oncenses. Rogo inquit uos per aduentum domini nostri
ihesu christi. & in^{tra} congregationis in ipsum. ut non cito moueamini a sen
su neque tristitia. neque per spiritum neque per epistolam tamquam a nobis
missam quasi in fine diei domini. Reprehendit ergo beatus petrus. & inlu
sores nuncupat eos. qui aduentum tardare domini & promissio^{is} asseruerunt.
Coercesit paulus eos quod diem domini instare autumant. Unde constat
|| omnibus qui diligunt aduentum eius. mentem in hac opinione ^{tempore} cohibenda.
ut neque uicinum citiusque aduenturum. eundem diem domini neque rursus
tardius hunc aduentum suspicemus. Sed hoc solum seduli procuremus
ut siue ^{occur} ut siue sero ueniens paratos nos possit inuenire dum
|| uenerit. Ita & enim eos hoc uolentes. quod caeli erant prius & ter
|| ra de aqua & per aquam consistens diu^{er}bo. Terra de aqua consistit.
Quia in principio creaturarum dixit deus. Congregentur aquae in
congregationem unam & appareat arida. & factum est sic. Eadem per
aquam consistit diu^{er}bo quia diuina dispositione uenis aquarum.
tota in^{ter} se plena est. sicut corpus animalium uenis sanguinis red
undat conspicimus. ne uidelicet ariditate deficeret. si aquarum rigore
cessaret. ^{denique} uidemus estatis feruore terras a sumpto humore flac
tes. & mox impulerem quem proicit uentus esse conuersas.

Alia editio habet. Caeli & terrae sunt olim de aqua & per aquam constituti; significat autem aerem istum humidum & turbidum, hunc & enim scriptura caelum & aliquando celos appellare consuevit; Unde scriptum est; Melior in caelo cognouit tempus suum; Per quem ille tunc mundus aqua inundatus perit; per quem celos & terram dicit quos prius nominauerat; Per haec enim perdit mundus qui in his constitutus perit; nam superiores mundi partes diluuium minime tangebant; perit ergo terra quae subuersa & cooperita aquis non solum tanto tempore infra sibi fructificandi statum perdidit sed & iam sic supra docuimus dissimilem plerisque in locis ab ea quam primo acceperat faciem recepit; Perierunt & caeli secundum quantitatem & spatia; Perierunt enim aqua ut scilicet Augustinus ait. & totam istam capacitatem ubi aues uolitant occupant. & sic utique caeli perierunt propinque terris secundum quod dicuntur aues caeli. Sunt autem inquit & caelice-lorum superiores infirma mento sed utrum & ipsi perituri sint igni an hi soli qui & iam diluio perierunt disceptatio est aliquanto scrupulosior inter doctos; Caeli autem qui nunc sunt & terra eodem uerbo repositi sunt igni seruati in die iudicii & perditionis impiorum hominum; Patet ergo sententia beati Petri quae illam terram & illos caelos qui diluio perierunt & post diluuium repositi ut igni ultimo perdendos asseuerat; Unum uero hoc non lateat uos carissimi quia unus dies apud dominum sicut mille anni & mille anni sicut dies unus; Quidam hanc sententiam ita intellegendam putant quae dies iudicii tantam habeat longitudinem quantum mille annorum spatium; non considerantes quod non ita simpliciter erit unus dies sicut mille anni sed unus dies inquit apud dominum sicut mille anni; Quia uirum in cognitione diuinae uirtutis & praeterita & futura & praesentia equaliter praesentia constant & quae longa nobis & quae breuia uidentur temporum curricula equalis utique sunt spatium apud conditorem temporum iuxta illud psalmistae. Quia mille anni

ante oculos tuos sicut hesternae quae praeterit. & sicut custodia in nocte
quae pro nihilo habentur eorum anni erant; Sicut enim constat quod
psalmista mille annos non diei futuro iudicii. sed diei hesternae quae praeterit
ante oculos conditoris adaequatur. Immo omnes annos nostrorum id est seculi
huius omne tempus. custodiae noctis unius quae est quarta pars noctis ae-
simulat. ita beatus petrus unumquemque diem seculi presentis. mille annis.
& mille annos unicuique ^{die} apud dominum equiperat. id est eiusdem mensurae
aequaverat. quia ut dicitur omnia & parva & magna equaliter ipse con-
spicit. & quidem petrus si haec doctus iudicii uellet tantum intellegi quod uere-
tate esset longitudinis. ~~quanti sunt mille anni nostri. pote-~~
rat utique appertius suam in dei care sententiam neque opus esset addere apud
dominum quod ille dies utimus tante esset longitudines & iam hominibus cun-
tis ubi aduenisset appareret. Ideo autem haec apostolus commemorat. ut con-
uincat eos quos dicitur promiserat. Ubi est promissio. aut aduentus eius.
ostendens dominum. nequaquam oblitum suae promissionis. aut aduentus ad
iudicandum uiuos & mortuos. Sed cum ita unumquemque diem seculi nostri
sestina sua memoria complectatur. ut annorum mille circuitus. ita mille
annos. ut unius diei spatium sine labore circumspiciat. Manifeste intelle-
gendum. quod ipsorum quoque dierum & annorum omnium. finem certissime
nouerit. & absque ulla dubitatione hoc quoque prenouerit. quando aduen-
tus ipsius claritatis reuelanda. quando promissa scilicet sunt premia
reddenda. Unde & recte subiungitur; Non tardat dominus promissionem. sed
patienter agit propter uos. nolens aliquem perire. sed omnes ad poeniten-
tiam reuerti; Qui igitur omnia nouit tempore nouissima & anti-
qua. non tardat promissionem retributionis suae. sed hanc utique in
tempore. quo ante omnia tempora futura praedestinauit ostendit.
ideo quae adhuc difert. ut electorum prius summam. quam cum parte ante secula
decreuit adimpleat; unde & in apocalypsi. anime martyrum. quae
diem iudicii resurrectionis. otius aduenturae sitiebant. audierunt;

ut requiescerent tempus adhuc modicum. donec impleatur numerus
 conseruorum & fratrum eorum; Qui aut prefatam beati p^{at}ri sententiam
 tam intelligunt. Quasi diceret. diem iudicii tantae longitudinis futuram.
 quantaemillesunt anni. Hoc ad causam referunt. quod necesse sit eos. qui
 cum peccatis aliquib; decor pore & eunt. & tamen ad electorum numerum
 sortem predestinati sunt. tanto tempore per ignem purgari. & sic demum
 remissis omnib; peccatis ad uitam uenire. Sed hi non uident. quante sit
 impudentiae credere. quod tantus p^{ro}fectorum & iustorum numerus. recep
 tis in ictu oculi. corporib; beatis & immortalib; p^{er} mille annorum spatia.
 debeat in aere uel inter ra finem & expectare iudicii. & tunc demum prepa
 ratis ad integrum sortis. diu & expectatam sententiam audire; Venite benedic
 ti patris mei per cipite regnum; Ad ueniet aut dies d^{omi}ni ut sur. in quo caeli mag
 no impetu transient. Illos proculdubio. diluui transierunt. hoc est aeternum hunc
 terrae proximum. qui igni perdendus est. tantum ut recte creditur spatium tenen
 te. quantum quatenus diluui; Alioquin si quis celos superiores. ubi sol &
 luna & astra sunt posita. transiuros assecerat. quomodo uult illam d^{omi}ni
 sententiam ^{intelligere} quae dicitur; Tunc sol obscurabitur. & luna non dabit lumen suum.
 & stelle cadent de caelo; Si enim locis siderum transierit id est celum.
 quare non dicitur potest. in eadem die d^{omi}ni. sidera uel obscurari. uel cadere.
 & ipsorum siderum locis quos fixa tenentur. igne absumente transire;
 Elementa uero calote sol uentur; Quatuor sunt elementa quib;
 mundus iste consistat. Ignis. aer. aqua. & terra. quae coniecta igni uel
 maximus absument. nec tamen cuncta intantum consumunt. ut funditus non sint.
 sed duo intotum consumunt. duo uero immiorem restituent faciem; Unde in se
 quentib; dicitur; Nouos uero caelos. & nouam terram. & promissis a ipsius &
 spectamus. Non enim dixit alios caelos. & aliam terram. sed ueteres & antiquos
 immelius commutandos. iuxta hoc quod ait. in toto terram fundastidne.
 & opera manuum tuarum sunt; ipsi peribunt. tu aut p^{er}manes. & omnia sicut uestimenta

et
 oprea

ueterescent. & sicut oportet mutabis eos & mutabuntur. Quae ergo mutabun-
tur. ueterescent. & peribunt; constat pro certo. quod consumpti per is-
nem. mox abeunte igne. gratiorem resumunt speciem; procerit enim huius
mundi figura. non substantia. sicut & carnis nostrae. non substantia perit. sed figu-
ra immutabitur. Quando quod seminatur corp^s animale. surgit corpus spi-
ritale; De igne autem & aqua. in hitale legimus. Quin potius habemus in apocalyp-
si; & mare iam non est; habemus in prophetis; & lux lucernae. non lucebit tibi
amplius. Et promissa inquit ipsius expectamus. in quibus iustitia habitat;
Iustitia habitat in futuro seculo. quia tunc cuique fidelium. pro modo si certa-
minis. reddetur corona iustitiae. quod in hac uita nequaquam fieri potest;
iuxta illud salomonis; Uidi sub sole in loco iudicii impietatem. & in loco
iustitiae iniquitatem. & dixi in corde meo; iustum & impium iudicabitur.
& tempus omni istud tunc erit; & iterum uidit inquit calumniam. quae sub sole
geruntur. & lacrimas innocentum. & consolationem neminem. nec posse reser-
uare eorum uolentiae. cunctorum auxilio destitutos. & laudauit magis mor-
tuos quam uiuentes; Ideo namque mortuos magis innocentes. quam uiuentes
laudauit. quia illi ad huc incertamine positi. si autem per perpetuae beati-
tudinis sunt mercede donati. Ideo sub sole calumnias se uidet se querebatur.
quia supra solem nouerat iudicem esse iustum. qui in altis habitat & humilia
respicit. Supra solem mansiones inquit iusti debent iustitiae ^{sue} premia; potest
hoc quibus iustitia habitat. & iam iuxta illud psalmistae intellegi; haec porta ad
iusti intrabunt per eam; & in apocalypsi de ciuitate supra iohannis. nec
intrauit per eam inquit ^{aliquid} coquinatum. & faciens abominationem. & men-
saciuum. nisi qui scripti sunt in libro uitae & agni. Propter quod carissimi haec ex-
pectantes. satis agite immaculata & in uoluntate inueniri eam in pace;
Haec sunt quatenus uigilantes. de quibus dominus ait; Beati serui illi.
quos cum uenerit dominus. inuenierit uigilantes; Uigilat namque. qui
se a foribus uitae immunitatem custodit. qui quantum in se est. cum om-

nib; hominib; pacem habet. Qui in se ^{ipso} pace utens felicissima ^{omn} carnis in
 lecebras ipsi regimini subdit; & benecum dicitur. ^{omn} fati agite imma
 culati & inuolati inueniri. ^{quid diuino iudicio mundus e;} addidit ei id est dno. qui uille solus
 perfectem un ^{in laude} duse. Unde bonorum conuugum dicitur; Erant aut iustiam
 bo antedm. Bene aut antedm. quia humana iudicia sepe fallunt; & dñi nri longanimit
 nitatem salutem arbitramini; noli te putat. quod dicitur & promissionem dñi.
 sed intelligite. quod dideo longanimitet expectat. ut plures saluentur.
 Sicut & carissimus frater noster paulus. secundum datam sibi sapientiam
 scripsit uob; Paulum illis scripsisse commemorat. quod quidem paulus ad idem
 quasdam specialiter scripsit ecclesiis. omnib; generaliter quae per orbem sunt.
 quaeq; unam catholicam faciunt. scripsisse probatur ecclesiis; Et notandum.
 quod ^{hic} p̄rus pauli sapientiam laudat. ipse aut paulus de se dicit; Ego sum
 minimus apostolorum. qui non sum dignus uocari apostolus. qui a persecutus
 sum ecclesiã di; Ecce se paulus. prius se suae infidelitatis memor humiliat.
 & aliorum apostolorum innocentiam praefert; Ecce primus apostolus. qua
 si obliuiscit sui prioratus. & datarum sibi clauum regni. datam paulo sapientiam
 miratur; quod nimirum moris e electorum. ut aliorum magis. quam suas mirentur
 uirtutes. per quas se ad perfectum & erant; Itemq; notandum quod paulus in epistolis
 suis dicit; Cum aut uenisset cephas anti chuan. in faciem eius estis. quia reprehensibilis
 erit; Reprehendit igitur paulus in epistolis suis p̄rum. & tamen ipse
 p̄rus easdem epistolas relegendis. laudat dignas iudicat. quia nimirum hoc ipsum.
 quod se in illis merito reprehensum inuenit. non quasi iniuriam spernit. sed
 quasi gratulatur quasi officium deuotionis ac cepit; Tales esse ad inuicem.
 non quilibet mortalium. sed illi solum norunt. qui didicerunt ad no. in te esse
 & humiles corde. qui sciunt inuicem honore preuenire. In quib; sunt
 quedam difficilia intellectu. quae indocti & instabiles ideo deprauant.
 sicut & ceteras scripturas; Omnes qui ^{de} scripturas heretici deprauant
 nullus e enim uel noui uel ueteris ^{liber} testamenti. in quo non multa puerse intellexerint.

sed ipsas sepe scripturas a suo statu per uerterunt: uel demendo. uel ad
dendo. uel mutando queq; illorum per fidia dictas sūt; Sicut constat ar
rianam de euangelio errasse: quod saluator ait: qui ad sp̄ est: quia
nolebāt credere: quod sp̄ sc̄i d̄i esset omnipotens; quos rectos indoctos uocat
& infabiles: quia nec lumen scientiæ: nec stabilitatem habent mentis: quia inter
doctos donec erudiantur permanant; Unicum namq; in doctis remedium est:
humili stabilitate. humili stabilitate doctorum uerbis audiam prebete; quam sta
bilitatis gratiam quia heretici non habent: uento supbiae. quasi pale & leuis. & iam
de ecclesia & iam de ecclesia tolluntur; de quib; bene sub dicitur; Ad uia ipsorum p̄ditione;
Quia qui scripturas sc̄as deprauat: qui fidem catholicam turbat ac per uertere conan
tur: non aliud in hoc quam se ipsos condeimnant; Ecclesia uero xpi: discussis errorum
tenebris: uera sua luce fructur; Unde bene ^{in fine} apocalypsis: quae clausa e. & quasi
signaculum totius diuinæ ^{scripturæ} dicitur; Siquis apposuerit ad hæc: appon& d̄r sup illum
plagas scriptas in libro isto; & si quis de minuerit de uerbis libri huius prophætiæ
auferat d̄r partem eius de libro uitæ. & de ciuitate sc̄a & de his quæ sunt in libro
isto; Difficile aut̄ intellectu in epistolis pauli: quæ ab intellectu indoctis & in
stabilib; ^{dicuntur} esse deprauata: illas maxime: in quib; gratia di loquitur: quæ uis
fidei & impior: hoc e scriptis facit; ^{uictor} Dicit enim ipse; Ubi habundauit peccatum:
sup habundauit gratia; Quod illi non intellegentes: putabant eum dicere: faciamus
mala ut ueniant bona; Absit aut̄: ut paulus suos auditores: ad promerenda bona doceat
facere mala: cuius omnis intentio est amaris coercete: & ad bona agenda quoscuq;
potest aduocare; Sed cum dicit: ubi ^{aut} abundauit peccatum: sup habundauit gratia:
de omni gratiæ p̄ hoc uehementius commendat: quæ e magna sol& conuerfis: &
minora dimittet peccatis; & quanto quis maiora ante conuerfione peccata com
misit: tanto magis gratia d̄nantis indulgentiam conuersus accipit;
loquitur ergo hoc apostolus: de his quæ etiam commisimus peccata d̄r peratione ueniat:
p̄ magnitudine ^{fa} cinerum pereat; Non aut̄ ut inimici interpretabantur: sua debebat plura
facere peccata: ut per ora prophetæ reciperent bona; Unde & beatus petrus: recte ammo

nendosubiungit; Vosigitur fratres prescienter custodite. ne insipientium er-
 rores trans ducti. & cunctas propria firmitate; Prescienter. qui insipientes
 multipharios introducent errores. quidam iudicium futurum negantes. qui
 dandiuina eloquia falsantes. quidam male interpretantes. quidam luxorifre-
 natalaxantes. Alii aliis atq; aliis deceptionum fraudib; miserorum corda dementantes.
 Custodite. ne quo seducentiu astutia. a fidei urae firmitate decidatis;

Crescite ego in gratia. in cognitione dñi & saluatoris nri ihu xpi. Juxta illud
 psalmistae. Ambulabunt de uirtute in uirtute. uidebitur dñs deorum sion;

Ipsi gloria & nunc & in die & eternitas; Gloria semper imp saluatori dño & dño
 nro. Et nunc cum inter cotidianas aduersitatum pressuras. adhuc in car-
 ne. positi peregrinamur ab illo. & maxime tunc. cum diu desideratis cunctis
 gentib; adueniens. presentia nos suae uisionis fuerit inlustrare dignatus;
 quam interim suspirantes. merito seduli cantamus; Qui melior est dies unam existit supra;

EXPLICIT IN EPISTOLAS BEATI PETRI APOSTOLI;

INCIPIT IN EPISTOLAM IOHANNIS APOSTOLI;

Quod fuit ab initio. quod audiuimus. quod uidimus oculis nris; Hanc episto-
 lam beatus apostolus iohannes. de fidei & caritatis perfectione conscrip-
 sit. laudans deuotionem eorum. qui in unitate ecclesiae perseuerabant;
 Porro illorum impudenciam coarguens. qui ecclesiae pacem uesano dogmate
 turbabant. Cerinthi maxime & marcionis. qui xpm antemariam non fuisse
 contendunt. propter quos & iam euangelium suum scripsit; Ibi quidem & su-
 is & dñi uerbis. consubstantiali patri filium adfirmans. hic autem quae ad dño
 didicit. propriis sermonib; depromens. & hereticorum stultitiam. apostoli-
 ca uigilantia refellens; Unde mox in capite epistolae. diuinitatem simul
 & humanitatem ueram. eiusdem dñi & dñi nri ihu xpi. designat dicens;
 quod fuit ab initio. quod audiuimus & uidimus; Fuit enim ab initio filius